

script_2

setembre 2019

Associació Palimpsest
Projectes culturals i tecnologia

Sumari:

1. Els zuaus pontificis
2. Ripoll i la tercera guerra carlina. El setge de 1873 i la caiguda del general Savalls.
3. Les pedres expliquen les històries que els teus dibuixen
4. Les fotografies de Francesc Xavier Ducloux
5. Retrofotografia

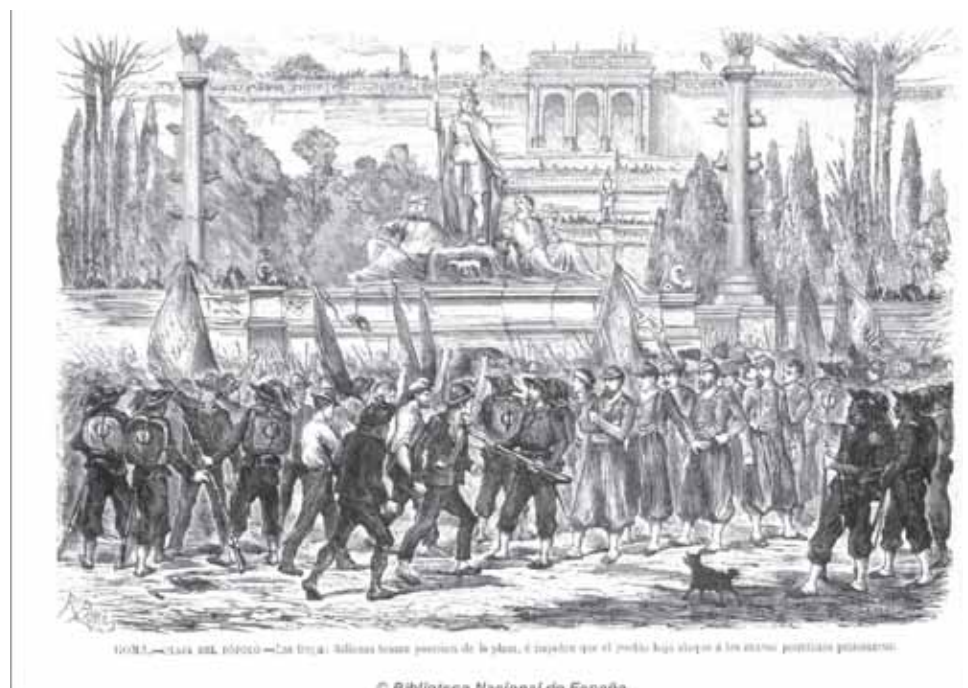
1. Els zuaus pontificis

Els zuaus pontificis eren forces d'infanteria de voluntaris catòlics que protegien els territoris papals durant la reunificació d'Itàlia fins al 1871. L'uniforme era com el de les primitives tropes colonials franceses de les que va agafar el nom. L'etimologia és del francès Zouave, que per la seva banda deriva de la paraula berber *zwāwī*, la qual és el gentilici de la tribu *zwāwa*, la qual va aportar soldats mercenaris.

Un cop desaparegut l'Estat Pontifici, es van dissoldre totes les unitats que van estar defensant els terrenys papals, pel que va ser una curta vida de 10 anys però molt intensa. De fet, com s'ha esmentat, es van crear a posteriori gràcies altres còssos de zuaus, a Espanya l'infant Don Alfonso de Borbó, al costat de companys de files dels zuaus pontificis, crearia durant la Tercera Guerra Carlina (1872-1876) els zuaus carlins, creant-se el Batalló de Zuaus d'Escorta de l'infant don Alfonso Carlos, el Batalló de Zuaus de donya Margarita i la Companyia de Guies Zuaus de Cantàbria.

S'ha parlat abastament de la pertinença de Savalls als zuaus pontificis junt al germà del pretendent, com a lloctinent o ajudant, però en les memòries de Alfonso Carlos sobre la seva pertinença al cos de zuaus i la defensa de Roma no hi és esmentat cap vegada.

[Memòries de Alfonso Carlos](#)

[Ilustracion española y americana 05/11/1870. BNE.](#)

Gaston, Louis et Charles de Villèle

2. Ripoll i la tercera guerra carlina. El setge de 1873 i la caiguda del general Savalls.

Aquesta publicació de l'Associació Palimpsest sobre la 3a Guerra Carlina (1872-1876), continuació de la proposta «El Setge» de Ripoll, vol aportar una nova visió a través de la lectura directa de textos de l'època. La selecció de textos es centra en com Ripoll i rodalies va viure aquesta nova guerra civil, amb una nova ocupació carlina (1873), quan encara no s'havia refet de la destrucció imposada el maig de 1839.

Els textos que presentem són tots fonts primàries, amb tota la seva subjectivitat, entre les que podreu trobar parts militars, notícies de mitjans periòdics d'ambdós bàndols, cròniques dels protagonistes (com les memòries de Maria de las Nieves de Braganza y Borbón) i transcripcions de diversos documents inèdits manuscrits, custodiats a l'Arxiu Comarcal del Ripollès.

Un dels protagonistes més destacats d'aquells fets va ser Francesc Savalls, per a uns un general i un heroi i per altres un capítost autoritari i sanguinari. Savalls ja havia participat en la primera i segona guerres carlines però és en aquesta tercera que el seu nom serà conegut arreu i font de gran controvèrsia, inclús dins del bàndol carlí. En alguns dels textos es posa de manifest la falta d'escrúpols i de respecte per les incipients normes de codificació internacional de les normes de la guerra.

No pretenem jutjar el personatge, ho podeu fer vosaltres mateixos, sinó rescatar les notícies de l'època que parlen dels seus actes militars, com la batalla de Toix, i també l'espant que causaven, entre els seus contemporanis, les notícies dels afusellaments indiscriminats (encara presents en els monòlits de Llaés i Sant Joan de les Abadesses, reproduïm els llistats dels oficials i soldats morts).

També podeu observar vosaltres mateixos la guerra de desinformació a la que els dos bàndols jugaven amb notícies i rumors falsos publicats en la premsa. Aquest retrat de Francesc Savalls es conclou amb articles ja de la segona meitat del segle XX en que se'l considera de nou un heroi, en uns textos que relacionen la Guerra civil (1936-39) i sobretot els seus vencedors amb les anteriors guerres civils del segle XIX.

Des de l'Associació Palimpsest no pretenem fer un anàlisi dels fets sinó facilitar un apropament als fets des de la subjectivitat dels textos i fonts primàries. Creiem que d'aquesta manera fem més propers aquests fets i que una nova lectura de textos de l'època ajuda a generar interès i a submergir-se en aquell convuls segle XIX.

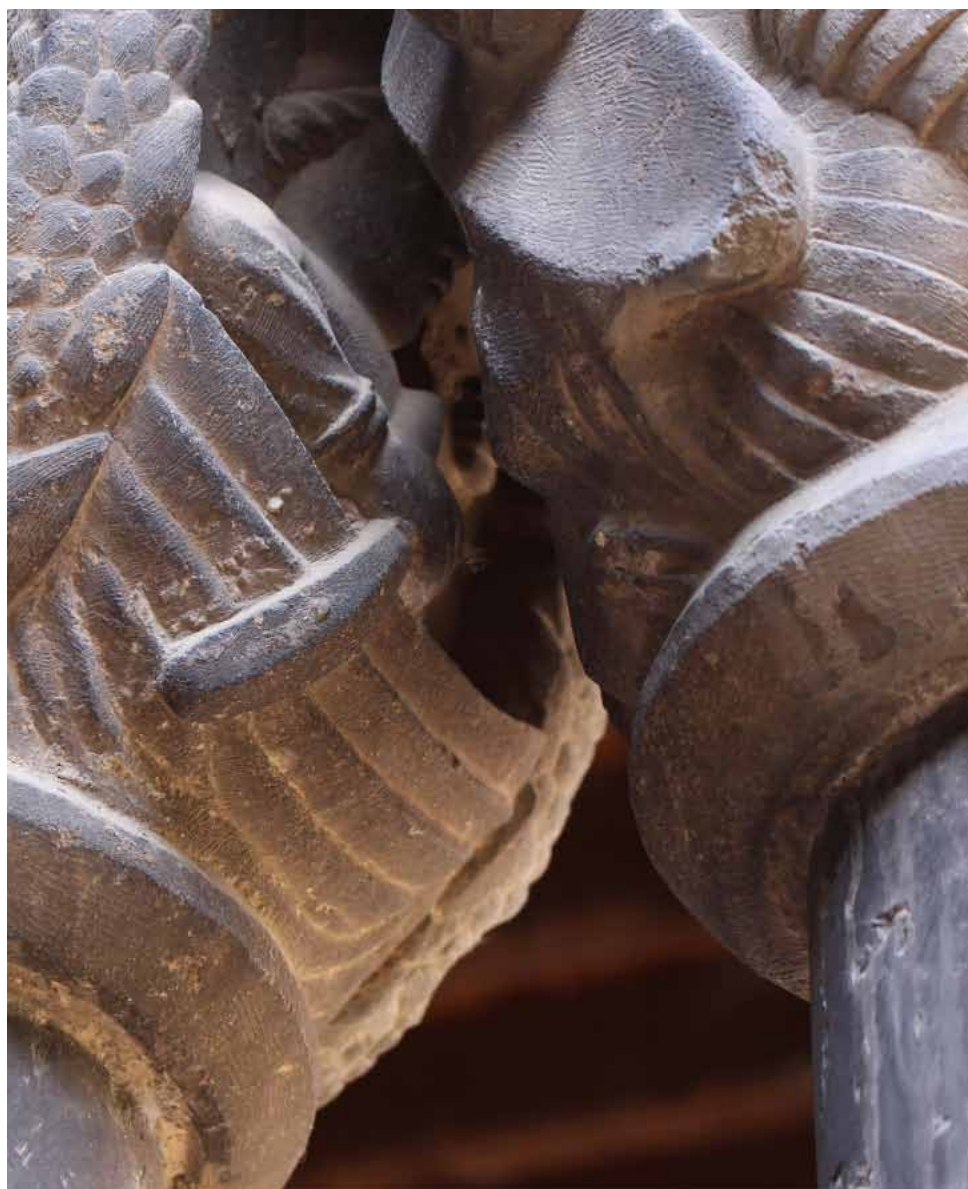
Ripoll i la tercera guerra carlina.

Acción de Castellfollit entre la columna Nouvilas y la facción Savalls (1874) - Marichal, Gastón. Ministerio de Cultura

3. Les pedres expliquen les històries que els teus ulls dibuixen

Les publicacions, que a continuació presentem, formen part del seguit d'articles publicats sota el nom de “El claustre de Santa Maria de Ripoll. Les pedres expliquen les històries que els teus ulls dibuixen” a la web de l'Associació Palimpsest entre el mes d'abril de 2018 i el gener de 2019. Aquesta sèrie d'articles fa un recorregut cronològic per diferents històries inspirades en els capitells i les impostes del claustre de Santa Maria, que a la vegada es converteix en un recorregut per la història del monestir de Ripoll des del segle XII fins a la seva destrucció a partir de 1835.

*Les pedres expliquen les històries
que els teus ulls dibuixen*

4. Les fotografies de Francesc Xavier Ducloux

Notes biogràfiques

- Fill de Jean Ducloux i de Jeanne Laurent, va néixer a Le Doujou (Allier, França) el 9 de novembre de 1832. Estudià la carrera civil de mines, va ser director facultatiu de les mines del Veterano des de 1859.

[La cuenca minera carbonífera de Surroca-Ogassa (Ripollès, Catalunya, Espanya) Julio Gómez-Alba]

- Francesc Xavier Ducloux es casa el 1864 amb Fanny Illa y Batlle.

- En la partida de naixement de Concepció Ducloux, la seva filla trobem: “hija legítima de D. Francisco Javier Ducloux y Laurent Ingeniero natural de Doujou Departamento de Allier obispado de Moulins del Reino de Francia, y de Dª Francisca Ramona Ylla y Batlle natural de Barcelona, vecinos de esta parroquia Siendo sus avuelos paternos D. Juan Bautista Ducloux natural del sobredicho Doujou de Francia, y Dª Juana Laurent natural de Montagut Departamento del Puy de Drôme obispado de Clemon de dicho reino de Francia;”

- Sabem per la premsa de l'època que al menys des de 1908 fins la seva mort vivia a Barcelona i estiuejava a Ripoll.

- Francesc Xavier Ducloux mor el 15 d'octubre de 1918.

La necrològica apareguda a El Ripollès, 18 Octubre 1918, nº 74, ens aporta més dades:

“ Era el finat natural de Le Doujou Allier, “França” quina nació havia representat fins pocs anys ha el càrrec de Cònsol general d'aquella República en Espanya en la ciutat de Vigo, desempeñant també el mateix càrrec en nom del govern de Rússia a la referida ciutat.

En els seus bons temps de joventesa, exercí amb molt encert la carrera civil de Mines, havent sigut un dels primers i que donaren mes impuls en els treballs de l'explotació de les Mines de Sant Joan de les Abadesses”

- Les seves restes reposen en el panteó nº 2 del recinte de Sant Domènec al cementiri de Ripoll, junt amb les de la seva esposa Fanny Illa y Batlle i la seva filla Concepció Ducloux y Illa.

Francesc Ducloux Laurent (15-10-1918)
Fanny (Francesca) Illa Batlle (08-10-1025) i
Concepció Ducloux Illa (15-02-1936)

- El full parroquial del 20/10/1918 afegeix que a més era Cavaller de la Lleió d'Honor.

La importància de la composició en el fons Ducloux.

La seva percepció de la fotografia ens fa pensar amb algú d'una sensibilitat i una cultura humanista molt superior a la d'un enginyer a l'ús. Ens fa pensar en la mirada d'un pintor.

Les seves fotografies ens recorden les d'Eugène Cuvalier. tant per les composicions com per les temàtiques.

Els Cuvalier tenien una estreta relació amb el món de la pintura, Adalbert, el pare, sovintejava Camille Corot, i Eugène era proper a Millet i Rousseau. Això feia que les seves fotografies tinguessin un sentit molt pictòric en la composició i la llum i un gust per la senzillesa i la puresa. Això creava imatges dotades d'una intensitat i calidesa poètica que es situen entre les més exitoses de la fotografia primitiva francesa.

Adalbert i Eugène Cuvalier

I això és el que s'aprecia quan un mira una de les fotografies de Francesc Ducloux. Per contra, la majoria de les fotografies de l'època ens atrauen per la nostàlgia que desperten en nosaltres no pel seus valors plàstics. Espais desapareguts sota construccions més noves i racionalistes, espais que ens recorden la infantesa, una pretesa edat de la innocència que no es pot adjudicar a l'objecte mirat sinó només a l'ull que l'observa.

Les imatges de Ducloux estan datades des de mitjans dels anys seixanta fins als noranta del segle XIX.

Francesc Ducloux

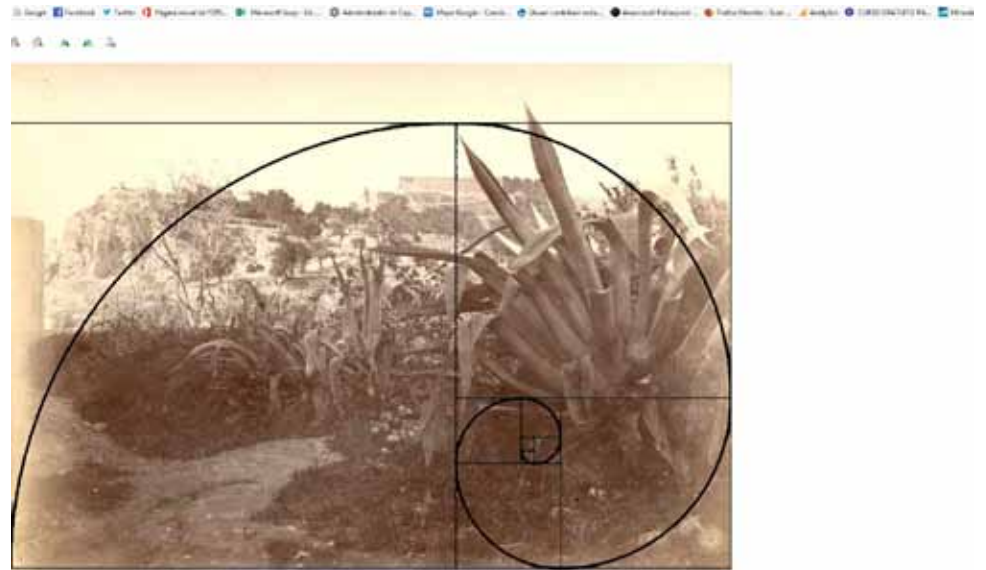

Eugène Cuvalier

Les lleis de la composició les va formular Vassili Kandinski l'any 1926 en el llibre “ Punt i línia sobre el pla. Contribució a l'anàlisi dels elements pictòrics” al temps que imparteix classes a Weimar, a l'Escola de la Bauhaus. En fotografia de la composició se'n diu enquadre, i les lleis que la regeixen son traduccions de les lleis general de la composició pictòrica (la regla dels terços, la regla dels punts forts, les línies de força, la secció àurea,...)

Secció àurea

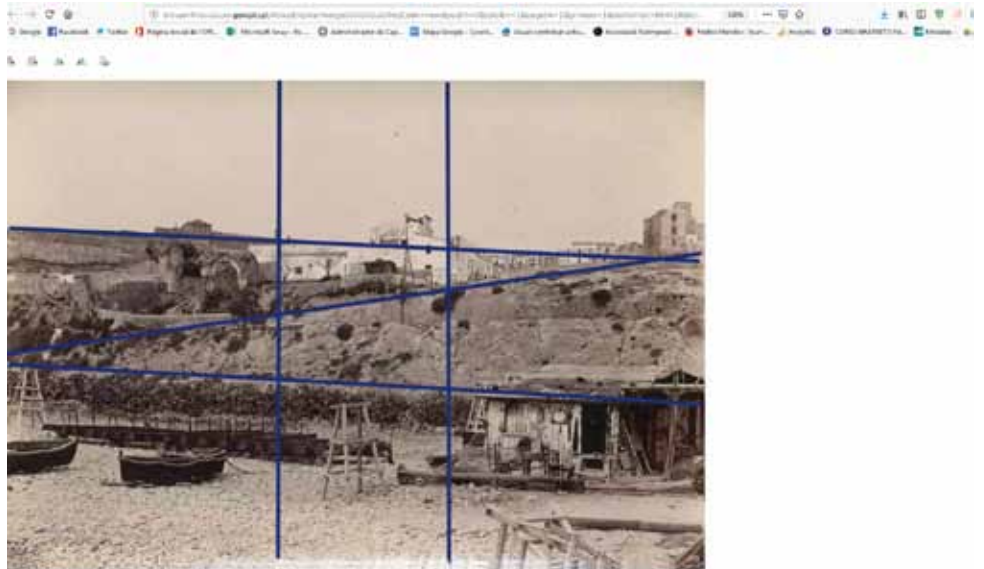
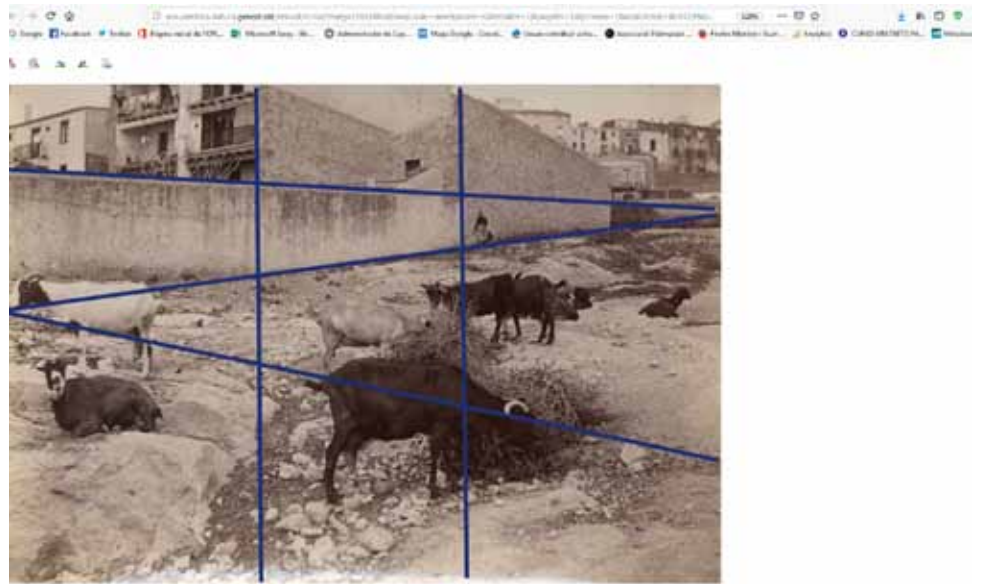

La llei de l'horitzó dona un terç a cada element, sorra, mar, cel creant un equilibri que queda trencat en centrar les ones convertint-se en l'element més important de la imatge, i donant dinamisme.

Imatges diferents, que parlen de temes diferents i a cop d'ull no s'assemblen de res, resulten idèntiques quan es redueixen a un esquema compositiu bàsic. És el fotògraf el que unifica mirades i no els objectes observats que unifiquen el tema.

El fons Ducloux és a l'Arxiu Comarcal del Ripollès

* Totes les imatges d'aquest article son captures de pantalla.

5.- Retrofotografia

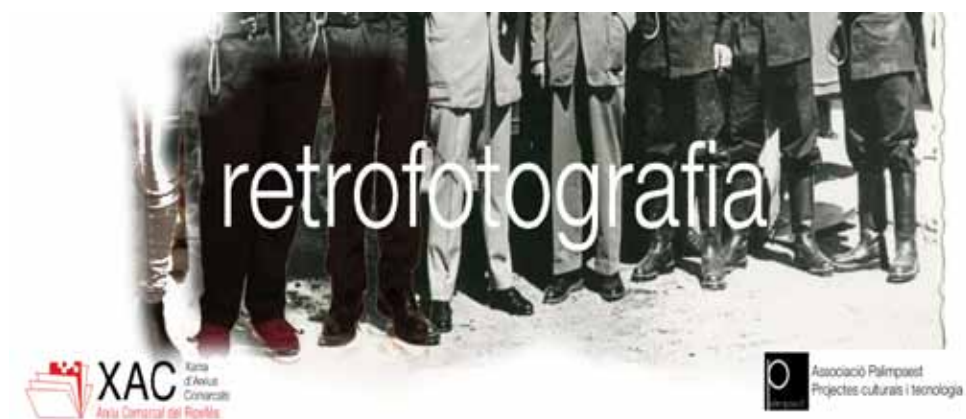
RETROFOTOGRAFIA I PALIMPSESTS

Segons la Wikipèdia un palimpsest és un document antic reutilitzat. A l'edat mitjana, els suports per a escriure (pergamins, bàsicament) eren cars i difícils de trobar. Per aquesta raó, quan es considerava que ja no calia el document, s'esborraven, rasant el pergamí fins a treure'n la tinta, i s'hi tornava a escriure al damunt. Com que el procés d'esborrar era difícil i pesat, de vegades no es completava adequadament, sigui perquè es deixaven parts sense esborrar, sigui perquè quedaven restes del text antic que encara es poden llegir.

La retrofotografia, per nosaltres, és com un palimpsest visual en el que gràcies a la fotografia digital podem fer com si esgarrapéssim la foto actual per permetre que la fotografia antiga aparegui. Això ens permet contextualitzar les fotografies antigues, situant-les just al lloc i en l'angle en que van ser fetes al seu dia, però sobretot ens ajuda a fer aparèixer llocs i paisatges o escenes que ja no existeixen.

Tot plegat no és innocent, té un objectiu clar que és contraposar el present i el passat i això genera nous i múltiples discursos sobre l'espai actual i el desaparegut. Són intervencions que permeten recordar un espai públic diferent de l'actual i alhora reflexionar sobre aquest espai en l'actualitat.

Aquest projecte de retrofotografia sobre Ripoll ha estat possible gràcies a la col·laboració amb l'Arxiu Comarcal del Ripollès i el seu fons fotogràfic.

[Descarregar retrofotografia](#)